

SOCIALE VEILIGHEID IN HET OPENBAAR VERVOER

VEILIGHEID DOOR SAMENWERKING

SOCIALE VEILIGHEID IN OPENBAAR VERVOERSGEBIEDEN

In en rondom het openbaar vervoer hebben reizigers en personeel te maken met ernstige overlast door drugs- en drankgebruikers en hangjongeren of hebben zij last van veelvoorkomende vormen van criminaliteit zoals beroving en geweld.

Vaak zijn in een openbaar vervoersgebied meer partijen werkzaam die daardoor gezamenlijk betrokken zijn bij de veiligheid. Het is noodzakelijk dat partijen samenwerken en schriftelijke afspraken met elkaar maken. Een veiligheidsarrangement is een hulpmiddel om de samenwerking op een effectieve manier vast te leggen. Daarnaast kunnen veiligheidsproblemen in een openbaar vervoersgebied in hun geheel worden onderkend en maakt het arrangement het mogelijk de problemen te meten en ze op te lossen. Reizigers en personeel moeten zich met een veilig gevoel kunnen verplaatsen in en rond het openbaar vervoer. Voor gemeenten is het belangrijk om met betrokken private en publieke partners meer aan veiligheid te doen. Dit is het meest effectief met een gezamenlijke aanpak. Gemeenten nemen bij een arrangement het voortouw en hebben de regie in handen.

In 2003 zijn er op landelijk niveau afspraken gemaakt met de betrokken partijen (NS, gemeenten, politie, Openbaar Ministerie en de Rijksoverheid) voor het spoorgebied. Deze afspraken zijn vastgelegd in het Nationaal Veiligheidsarrangement (NVA).

Daarnaast is de Handreiking voor lokale veiligheidsarrangementen (LVA) gepubliceerd door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties in april 2004. De handreiking is te downloaden van de site van het Kenniscentrum Sociale Veiligheid en Mobiliteit, onderdeel van Kennisplatform Verkeer en Vervoer (KpVV), www.kenniscentrumsv.nl onder 'literatuur' of via de site van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid www.hetccv.nl. Deze leidraad maakt het mogelijk om afspraken op lokaal niveau te maken waarbij de afspraken die in het NVA gemaakt zijn als kader kunnen dienen.

ROL VAN HET CENTRUM VOOR CRIMINALITEITSPREVENTIE EN VEILIGHEID (CCV)

Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid is een stichting die mede door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is opgericht. Het CCV is aanspreekpunt voor alle gezamenlijke kennis en inspanningen op het gebied van criminaliteitspreventie en veiligheid. Daarnaast spant het CCV zich in om de verschillende partijen met elkaar te laten samenwerken op landelijk, lokaal of regionaal niveau. Lokale veiligheidsarrangementen beogen een samenwerkingsverband in het openbaar vervoer en zijn daarom een van de aandachtspunten van het CCV.

MEERWAARDE VAN EEN VEILIGHEIDSCONVENANT

De meerwaarde van een veiligheidsconvenant is dat veiligheidsproblemen gezamenlijk efficiënt en effectief worden aangepakt en opgelost.

- Partijen leren elkaar, elkaars opdrachten en referentiekaders kennen.
- Het ontstaan van netwerken.
- Meer wederzijds begrip.
- Kortere lijnen, waardoor problemen sneller worden opgelost.
- Biedt gemeenten en andere organisaties de mogelijkheid meer aan preventie te doen.
- Op bestuurlijk niveau zet men een handtekening en dit scheidt een verwachting.
- Committeren aan samenwerking.
- Expliciteren en vastleggen van doelstellingen en maatregelen.
- Professionele inbedding van de samenwerking in de organisatie.
- Partijen stemmen werkzaamheden af en creëren zo een gezamenlijke verantwoordelijkheid.
- Natuurlijke rol van regie voor de gemeente en verantwoordelijkheden van de betrokken partijen.
- Het maken en vastleggen van afspraken zorgt voor reductie van onzekerheidsfactoren.

In deze folder vindt u enkele voorbeelden van lokale convenanten in het openbaar vervoer en hun meerwaarde. Andere voorbeelden staan op de site van het Kenniscentrum Sociale Veiligheid en Mobiliteit www.kenniscentrumsv.nl onder 'literatuur'.

INTEGRAAL BEHEER- EN VEILIGHEIDSCONVENANT STATIONSOMGEVING APELDOORN

Momenteel wordt het stationsgebied van Apeldoorn ingrijpend verbouwd. Doel hiervan is een gebied te creëren waar het prettig en veilig is om te verblijven en gebruik te maken van het openbaar vervoer.

SAMENWERKING

De verantwoordelijke instanties gemeente Apeldoorn, provincie, busmaatschappij BBA, NS, politie en het ROC vinden het van groot belang dat het onderhoud en de veiligheidsbeleving zowel tijdens als na de bouw optimaal zijn. Zij hebben daartoe hun inspanningen gebundeld en de afspraken over een schoon, heel en veilig gebied vastgelegd. Uniek bij deze samenwerking is de betrokken partij het ROC. Een nieuw ROC wordt naast het station gebouwd, waardoor er in de toekomst gemiddeld zo'n 3000 leerlingen per dag zich rond het station zullen bevinden.

REACTIES

Tijdens de ondertekening van het convenant 30 mei 2005 hebben de ondertekenaars enkele reacties gegeven:

Wethouder Metz vindt een handhavingsarrangement nodig omdat in de keten van veiligheid verschillende belangen spelen. De rol van de gemeente hierin is o.a. beheerder, partijen bijeenkrijgen en afstemming zoeken.

Mevrouw Luitse-Winkenius, directeur NS regio Noordoost, benadrukt dat samenwerken van cruciaal belang is om de leefbaarheid in een stationsgebied te verbeteren. De eerste stap is gezet door in een handhavingsarrangement op intentieniveau de afspraken te ondertekenen. Vervolgens moet er naar gehandeld worden, waarbij de partijen het lef moeten hebben om elkaar aan te spreken. De focus en continuïteit moet zo bewaard blijven.

Mevrouw Van Haaren, gedeputeerde provincie Gelderland, geeft aan dat sociale veiligheid in het openbaar vervoer een belangrijk aandachtspunt is: niet alleen in de bus en trein, maar ook op de haltes en de stations. Het convenant kan als voorbeeld dienen voor overige stations in Gelderland om op vergelijkbare manier afspraken te maken.

HANDHAVINGSARRANGEMENT MERWEDE-LINGELIJN

Bij het arrangement Merwede-Lingelijn is een fors aantal partijen betrokken: de NS, de zeven gemeenten die aan de lijn liggen, de openbare ministeries Dordrecht en Arnhem, de regiopolitie Zuid-Holland-Zuid en Gelderland-Zuid, de KLPD, de Spoorwegpolitie en de district Stichting Veiligheid en Toezicht.

SAMENWERKING

Het samenwerkingsverband rond de Merwede-Lingelijn bestaat al drieënhalf jaar en verloopt goed – er zijn geen heftige incidenten. Toch is er gekozen voor een handhavingsarrangement waar de afspraken in vastgelegd zijn. De partijen hadden behoefte aan meer structuur en wilden hun doelstellingen en maatregelen expliciteren en vastleggen. Een externe coördinator is aangesteld om dit proces te bewaken.

Een handhavingsarrangement helpt de partijen zich aan de samenwerking te committeren en in de organisatie in te bedden. Op bestuurlijk niveau zet men een handtekening en dit scheidt een verplichting. Bovendien creëer je zo een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid. De heer Schenk van de Nederlandse Spoorwegen: "Een handhavingsarrangement voorkomt incidentmanagement. Het is zaak vooraf goede afspraken te maken. Het handhavingsarrangement zorgt voor een natuurlijke rol van regie en verantwoordelijkheden. Door deze afspraken is er sprake van reductie van onzekerheidsfactoren."

RESULTATEN

Bij de Merwede-Lingelijn maakt men gebruik van een registratiesysteem. Volgens mevrouw Baggerman, coördinator Merwede-Lingelijn, geeft deze registratie een goed beeld van de feitelijke situatie. "Wij brengen vanaf 2004 ieder kwartaal het aantal geweldsdelicten, diefstallen, vernielingen en gevallen van overlast in kaart. Dit jaar is er sprake van een duidelijke verbetering. In het eerste kwartaal van 2005 zien we ten opzichte van het eerste kwartaal van 2004 een daling van 37% van het totaal aantal incidenten."

CONVENANT SOCIALE VEILIGHEID FLEVOLIJN 2003-2005

Het Convenant Sociale Veiligheid Flevolijn is in 2003 opgesteld om de problematiek van de sociale onveiligheid op en rond de spoorlijn Lelystad – Weesp (de Flevolijn) aan te pakken. Het convenant is 2 mei 2005 herzien en omgezet in een handhavingarrangement met Connexxion als nieuwe partij, naast de NS, de gemeenten Almere en Lelystad, het Korps landelijke politiediensten, het Openbaar Ministerie Zwolle-Lelystad en de regiopolitie. Connexxion bleek met dezelfde problematiek te maken te hebben. De integrale aanpak rond de Flevolijn moet de samenwerking een impuls geven en meerwaarde opleveren.

SAMENWERKING

Flevoland en het OM Zwolle-Lelystad zijn zeer tevreden met de resultaten van de gezamenlijke maatregelen die het convenant de afgelopen twee jaar heeft opgeleverd. Mevrouw Feenstra van de gemeente Almere: "De partijen ontmoeten elkaar vaker en begrijpen hierdoor elkaar ook beter."

Volgens de heer De Bruijne van de NS verloopt met name het operationele proces vaak goed. De verschillende teamchefs van KLPD, regiopolitie en NS maken met elkaar afspraken over gezamenlijke acties, communicatie en overdracht van overlastveroorzakers. Naast het goede verloop van het operationele proces is het zaak dat er voortdurend aandacht op ambtelijk en bestuurlijk niveau is. Met name het beleids-overleg op ambtelijk niveau vormt de spil van de projectstructuur en bepaalt de organisatie en het proces.

RESULTATEN

De heer De Bruijne van de NS: "Bij zowel de objectieve als subjectieve veiligheid is er vooruitgang geboekt. Dit blijkt enerzijds uit het verminderde aantal incidenten en aangiften en anderzijds uit onderzoek onder klanten en de medewerkers. Circa 70% van de reizigers geeft hun gevoel van sociale veiligheid een rapportcijfer 7 of hoger. Medewerkers waardeerden dat met een 7,5 overdag en 6,3 's avonds. Er is een daling in het aantal geweldsdelicten met letsel tegen treinpersoneel van 60% en het totaal aantal incidenten is in 2004 met 10% gedaald ten opzichte van 2003."

De gemeente Almere merkt dat er een aantal structurele overlastveroorzakers overblijft. Met de komst van de OV-chipkaart en het beheerste toegangssysteem met toegangspoortjes op de meeste stations wordt geprobeerd deze overlastveroorzakers uit te sluiten van het stationsgebied.

CONVENANT CAMERATOEZICHT STATION GILZE-RIJEN

De laatste jaren steeg het aantal fietsendiefstallen en vernielingen aan fietsen rond het station Gilze-Rijen. Deze fietsendiefstallen leverden naast irritatie en ergernis ook een gevoel van onveiligheid op bij inwoners en klanten van de NS.

SAMENWERKING

Politie, de gemeente, de NS, de spoorwegpolitie en het OM hebben de krachten gebundeld en een convenant over camerabewaking gesloten. Inmiddels zijn er camera's geplaatst. Daarnaast zijn andere maatregelen getroffen om het veiligheidsgevoel te vergroten, zoals een transparant dak, verlichting en beplanting.

Volgens de heer Joosten van de NS is de samenwerking verbeterd: "De partijen leren van elkaar en elkaars opdrachten, waardoor er meer wederzijds begrip ontstaat. De lijnen zijn korter en de ingang bij de verschillende partijen is snel gevonden waardoor bepaalde problemen ook sneller worden opgelost." Ook de politie meent dat de samenwerking is verbeterd. De heer Lubeck van de politie: "Er kan sneller op een probleem worden ingespeeld zowel op uitvoerend als op beleidsniveau."

RESULTATEN

Het aantal fietsdiefstallen bij het NS-station in Gilze-Rijen is sinds de invoering van cameratoezicht gedaald met 70 procent. De camera's blijken preventief te werken. Volgens de NS loopt het vandalisme terug. De NS en de gemeente willen het bereik van de camera's uitbreiden om de veiligheid verder te vergroten.

De stichting Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid is een initiatief van het Ministerie van Justitie, het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelatie, het Verbond van Verzekeraars, werkgeversorganisatie VNO-NCW, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de Raad van Hoofdd commissarissen.

CENTRUM VOOR CRIMINALITEITSPREVENTIE EN VEILIGHEID

Bezuidenhoutseweg 12	T (070) 349 06 60
2594 AV Den Haag	F (070) 349 06 96
Postbus 93012	E info@hetccv.nl
2509 AA Den Haag	I www.hetccv.nl

Kijk ook op www.kenniscentrumsv.nl onder 'literatuur' voor meer voorbeelden van sociale veiligheid in het openbaar vervoer.

SOCIALE
VEILIGHEID
IN HET
OPENBAAR
VERVOER

centrum
criminaliteitspreventie
veiligheid

Deze brochure is een uitgave van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid.